

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ПРОЕКТ

„УСЪВЪРШЕСИСТВАНЕ НА МЕХАНИЗМА ЗА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ В ПРОЦЕСИТЕ НА ФОРМУЛИРАНЕ, ИЗПЪЛНЕНИЕ И МОНИТОРИНГ НА ПОЛИТИКИ И ЗАКОНОДАТЕЛСТВО“

Дейност 1: Анализ на нуждата от кадри за бизнеса. Проучване на добри практики за обратна връзка от бизнеса към политикоправещите институции в областта на висшето образование.

Цели:

- Детайлно проучване на добри практики в областта на висшето образование в Испания; проучване с подробен анализ за нуждите на бизнеса от подготвени кадри; Разработване на механизъм и на инструментариум за създаване на обратна връзка между бизнеса и институциите, които разработват политиките във висшето образование осигуряващи подготвени кадри за пазара на труда.
- Проучване, което да обхваща общ преглед (кабинетно проучване) на добри практики на съществуващи инструментариуми и механизми за даване на обратна връзка от страна на бизнеса към политико-правещите институции в областта на висшето образование в Испания.
- Преглед и анализ на ситуацията в България

----- www.eufunds.bg -----

*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в
областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма
„Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Преглед на висшето образование в Испания:

За да се гарантира конкурентоспособността на страните в ЕС, всяко правителство трябва да се справи с предизвикателствата пред образователните си системи в различен аспект. Политиките в Испания са насочени към осигуряване на допълняемост на образователните системи. Записването и придобиването на висше образование са се увеличили до средното за ОИСР (Organisation for Economic Co-operation and Development). Хората с по-ниско образование са особено засегнати от безработицата, повече отколкото в повечето страни от ОИСР. Също така, безработицата сред младите хора рязко се е повишила, като почти 25% от младежките групи в Испания не са заети, нито в образование или обучение през 2011 г.

Испанската учебна среда е положителна, според мненията на 15-годишните ученици. Съотношението на учениците на учител е под средното за ОИСР на всички нива на образование. Директорите се избират или избират измежду преподаватели и следват кратък курс на обучение. Те се фокусират повече върху административните задачи, отколкото върху педагогическото ръководство. Заплатите на учителите са конкурентни по отношение на работниците със сходен опит. Испанските учители имат достъп до професионално развитие, но възможностите за оценка изглеждат по-рядко срещани за учителите в Испания, отколкото за техните колеги в други страни. Оценка и оценката се организират отчасти на централно ниво (в координация с регионите) и отчасти на регионално равнище.

Управление и финансиране: Образователната система се ръководи от национални и регионални министерства на образованието, като националното ниво определя общата рамка и насоките. Целите на образованието са съобразени с приоритетите на стратегията „ЕС 2020“. Повечето училищни решения се вземат на регионално ниво и в по-малка степен от централното правителство, с ограничена автономия за отделните училища. Финансирането се определя и основно се разпределя от регионалните правителства. Въпреки че публичното финансиране е довело до известни намаления, дължащи се на

----- www.eufunds.bg -----

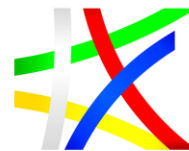
*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

икономическата криза, разходите за един ученик продължават да бъдат над средното за ОИСР.

Високите равнища на отпадане и безработица сред младите хора изискват усилия за консолидиране на основни умения и по-добро съответствие на нуждите на пазара на труда, като се фокусира върху качеството на образованието и предоставянето на професионално образование и обучение. В същото време качеството на учителите и ръководството на училищата може да бъде подоброено чрез по-целенасочено начално и продължаващо обучение. Училищата се нуждаят от постоянна подкрепа, за да отговорят на бързото и голямо увеличение на дела на децата имигранти, които са преживели. Като се има предвид продължаващата криза и неотдавнашните съкращения на бюджета, Испания е изправена пред голямо предизвикателство, тъй като се стреми да продължи да предоставя и повишава качеството на образованието и уменията. Това е особено важно за групите в по-неблагоприятно положение, тъй като постиженията и уменията във висшето образование обикновено се превръщат в по-голямо участие на работната сила и по-високи заплати.

Испания се стреми да насърчава подобряването на образованието, главно чрез нов закон, основния закон за подобряване на качеството на образованието (Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa, LOMCE, 2013). Сред основните му мерки са по-голямата автономия на училищата, нови превантивни диагностични тестове в началното образование, повече професионални пътеки, започващи през последните години на прогимназиално образование, и изпитни изпити в по-ниско и средно образование.

За да се намали отпадането, съществуват на разположение редица целеви програми, а новата двойна система за ПОО (2012 г.) съчетава обучение с работа в компании.

През 2011 г. делът на населението на Испания с най-малко горната степен на средно образование остава под средния за ОИСР за 25-34 годишните (65% в сравнение с 82%), въпреки значителното увеличение (с 10 процентни пункта между 2000 и 2011 г.) , През

----- www.eufunds.bg -----

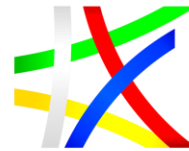
*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в
областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма
„Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

2011 г. процентът на висше образование за 25-34 годишните е на 39% средно за ОИСР, което също е увеличение

Като цяло, нивото на постижения на населението се е подобрило от 2000 г. насам, тъй като делът на лицата на възраст между 25 и 64 години със средно образование е намалял.

Основният закон за подобряване на качеството на образованието (Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa, LOMCE, 2013) има за цел да повиши гъвкавостта в прогимназиалното образование и да подобри прехода в средните професионални програми.

Няколко национални плана целят подобряване на справедливостта в образованието и социалното приобщаване: Националният стратегически план за детството и юношеството 2013-2016 г. (Plan Estratégico Nacional de Infancia y Adolescencia) и Националният план за действие за социално включване 2013-2016 г. (Plan Nacional de Acción la Inclusión Social), както и Програмите за укрепване, ориентиране и подкрепа (Programas de Refuerzo, Orientación y Apoyo, 2005, изменена през 2010 г.), които предоставят ресурси на образователните институции за справяне с неравенствата и социалното изключване.

Усилията за намаляване на преждевременното напускане на училище продължават. Програмата за намаляване на ранното отпадане от образование и обучение (Programa para la reducción del abandono temprano de la educación y la formación, 2008), която осигурява финансиране за превантивни мерки, показва малък ефект върху намаляването на отпадането. Съвсем наскоро Националният план за реформа за 2013 г., който определя целите за изпълнение на стратегията на Европейския съюз за 2020 г., предлага да се намали процентът на отпадналите ученици до 15% до 2020 г.

В центъра на вниманието са усилията за повишаване на качеството на образованието и предотвратяване на отпадането. Нова реформа в процеса на прилагане е основният закон за подобряване на качеството на образованието (Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa, LOMCE, 2013), предлага да се въведе по-голяма гъвкавост в студентските пътеки на възраст 15 години вместо на 16, облекчаване на преход към

----- www.eufunds.bg -----

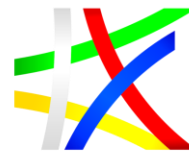
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

програми за средно професионално образование, предоставяне на повече автономност на училищата и училищните ръководители и засилване на оценките на външните студенти. За да бъде изпълнена от септември 2014 г., реформата е широкообхватна:

Относно подготовката на студентите за висше образование и за по-добри резултати на пазара на труда трябва да се каже че капацитетът на образователните системи за ефективно развитие на уменията и перспективите на пазара на труда може да играе важна роля в образователните решения на младите хора. Испания има едно от най-ниските средни нива на умения в 16-64 годишните сред страните, участващи в проучването на уменията на възрастните в ОИСР. Младите възрастни (на възраст 16-24 години) имат по-високи нива на умения от средните за възрастните, но те се представят под средните нива на връстниците си в други страни. Испания също има един от най-високите проценти (16,8%) на над-квалифицираните работници (по отношение на работата, която извършват) между страните, участващи в проучването на уменията за възрастни. Безработицата в Испания рязко се увеличи с икономическата криза.

Най-силно засегнати са лицата с по-ниско средно образование и по-младите възрастови групи: 26,4% от 25-64 годишните без средно образование са били безработни през 2011 г. в сравнение с 11,6% от същата възрастова група с висше образование. Между 2008 и 2011 г. безработицата за лицата на възраст между 25 и 34 години, които не са завършили средно образование, се е увеличила с почти четири пъти по-висока от средната стойност за ОИСР (16 процентни пункта в сравнение със средно 4,5 процентни пункта). При 24,4% делът на испанците 15-29 години, които не са нито заети, нито в образованието или обучението (NEET), е един от най-високите сред страните от ОИСР през 2011 г., много над средното за ОИСР

Продължаването на подобряването на качеството на гимназиалното образование и професионалното обучение може да осигури завършване и повишаване на уменията и резултатите на пазара на труда.

----- www.eufunds.bg -----

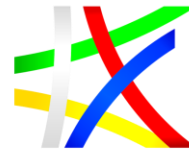
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Професионалното образование и обучение (ПОО) може да улесни навлизането на пазара на труда. В Испания ПОО се предлага в гимназиалното и висшето образование. За да подобри системата, Испания наскоро се опита да направи достъпа до след-средно образование по-гъвкав и да съгласува дипломите за професионално образование и обучение с индивидуалните компетенции, определени от Министерството на труда (виж по-долу). През 2011 г. 53% от учениците са завършили предпрофесионални и професионални програми (в сравнение със средното за ОИСР 47%), което е увеличение в сравнение със степента през 2005 г. (36%, в сравнение със средното за ОИСР 44%). По-нататъшните действия за подобряване на програмите за ПОО могат да включват повишаване на академичните стандарти на учебната програма за ПОО (грамотност и математическа грамотност), разработване на обучение на работното място за улесняване на прехода към пазара на труда, гарантиране, че учителите и обучителите имат подходящ опит на място и свързват кариерното ориентиране с нуждите на пазара на труда, Една неотдавнашна реформа въведе нови мерки

Акценти:

В Испания, в последните десетилетия, засилената конкуренция и иновативен климат, задвижвани от глобализацията и възхода на развиващите се пазари, създават все по-голямо търсене на служители с високо ниво на квалификация. В миналогодишната си реч относно състоянието на Съюза от 13 септември председателят на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер заяви: „Нашата промишленост трябва да стане по-силна и по-конкурентоспособна. Новата стратегия за промишлената политика, която представяме днес, ще помогне на нашата промишленост да съхрани или придобие водеща позиция в световен мащаб по отношение на иновациите, цифровизацията и декарбонизацията“. Обновената стратегия за индустриалната политика на ЕС обединява всички съществуващи и нови хоризонтални и секторни инициативи в една всеобхватна стратегия за промишлеността и подходящото образование. Тя също така изяснява

----- www.eufunds.bg -----

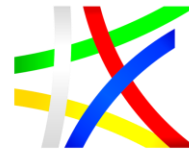
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

задачите пред всички участници и учредява форуми — ежегодни такива, които по-специално ще позволят на промишлеността и гражданското общество да направляват действията на индустриалната и съответстваща образователна политика в бъдеще. Заместник-председателят на Европейската комисия, отговарящ за работните места, растежа, инвестициите и конкурентоспособността, Юрки Катайнен, заяви: „Чрез възприемането на технологичните промени, превръщането на инвестициите в научни изследвания в новаторски бизнес идеи ще проправим пътя на интелигентната, иновационна и устойчива промишленост в Европа“. Елжбета Бенковска, комисар по въпросите на вътрешния пазар, промишлеността, предприемачеството и МСП, добави: „Много европейски промишлени отрасли се намират в повратна точка. В днешната епоха индустриалната политика се отнася до възможностите за промишлеността ни да продължи да създава устойчив растеж и работни места за нашите региони и граждани.“

Перспектива и препоръки:

За да се гарантира конкурентоспособността на Испания в ЕС, правителството трябва да се справи с предизвикателствата пред образователната си система в различен аспект. Политиките трябва да са насочени за осигуряване на синхронизация на образователните системи. Анализ на механизмите за обратна връзка от потребителите и нормативни промени включва преглед на прилагането на предвидените в различните наредби механизми и средства за обратна връзка от потребителите т.е. бизнеса. Ще бъде изследвана и Испанската практика и идентифицирани механизми и средства за обратна връзка, които не са нормативно регламентирани и не се прилагат от българската администрация. Обърнато е внимание за спазването на задължителни (общи) стандарти за качество в Испания. В някои ЕС страни, вкл. Испания, се изготвят наръчници за проучване и измерване удовлетвореността на бизнеса. Наръчникът предоставя набор от техники за събиране и използване на информация от потребителите. Той дава указания как да се получи информация от потребителите в рамките на ресурсите, с които разполага

----- www.eufunds.bg -----

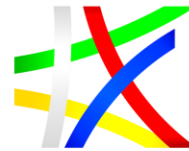
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

отделната администрация. В методологията ни обаче липсват подходящи средства за обратна връзка, а именно анкети, кутии за мнения и коментари процедура за работа с предложения и сигнали социологически проучвания и дискусии.

За политико правещи институции, сега в Испания се предоставят нови подходи за споделяне като доказателства, бенчмаркинг и мрежи. Интерактивен портал предоставя данни с визуализации и видео с цел да помогне на хората да разберат сложния въпрос за придобиване и ефективно използване на умения. Испански блог предоставя глобални перспективи в областта на образованието, индекс за по-добър живот. На интерактивен сайт на Organisation for Economic Co-operation and Development се показва как образованието може да подобри живота на хората.

Някои добри практики:

- Студентите могат да бъдат най-добрите промоутъри на своите университети в обществото. като това може да се постигне само чрез изграждане на доверие между двете страни.
- Активното учене, ориентирано към студентите, участието на всички институции и моделът „Принадлежност - ангажиране - задържане” са едни от най-важните стратегии, които висшите учебни заведения по света прилагат (в Испания също).
- Програма „Опит от първата година”. Една от най-честите причини за излизане от учебно заведение е липсата на интеграция. Те никога не свикват с академична среда и смятат че целите им не съвпадат с тези на общността. Ето защо програмите за първа година опит обикновено се прилагат от университети, които се грижат за задържането на студенти.
- Академична и социална подкрепа- подчертава важността за грижи за студентите, когато те идват от ниски доходи социални среди. безвъзмездните средства са придружени от задължителните семинари по управление на времето, финансова грамотност и академични умения, за да помогне на учащите се.
- Насочване към върхови постижения от първия ден е важно като една от най-добрите практики във висшето образование. Върхови постижения процъфтяват в една култура, която насърчава идеята от поколение пилотни проекти и експерименти.

----- www.eufunds.bg -----

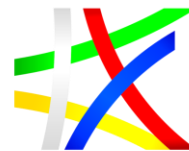
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България” на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

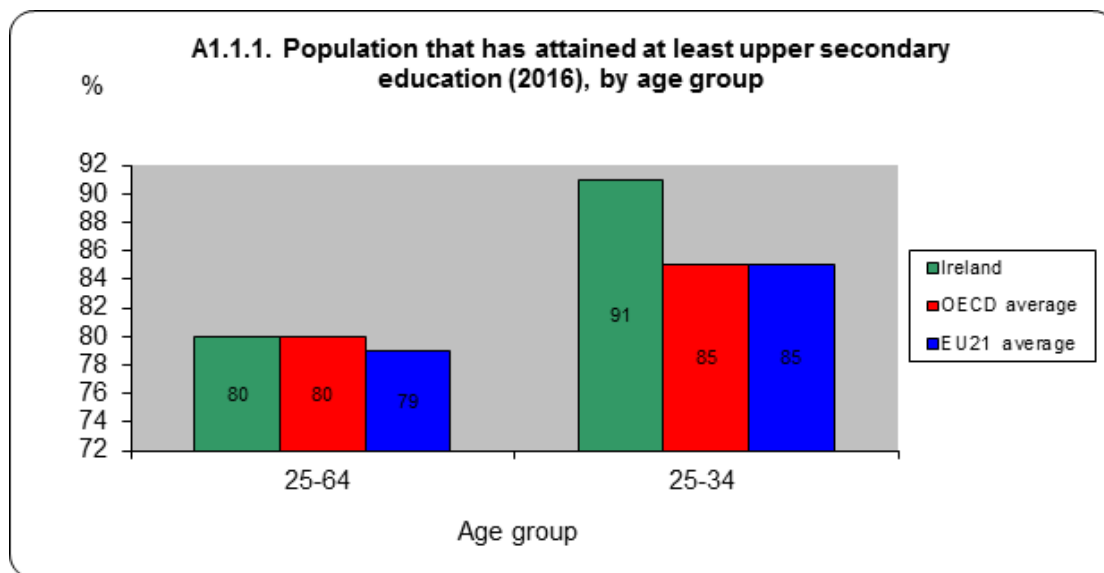

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

- Там където първата година има постижения обща характеристика е яснотата на институцио-налната идентичност и мисия и съпътстващите уважение към студентите.
- Първата година съвършенство изисква творчески придобиване и разумното използване на финансовите ресурси.

При сравняване за ЕС, както показва следната графика по-долу (*Висше образование: Годишни разходи за образователни институции на учащ се*), разходите например за Италия за висше образование са доста застойни, докато Испания инвестира сериозно в него. През 1998 г. двете страни изразходват по-малко от средното за ОИСР (Organisation for Economic Co-operation and Development) за висше образование на студент. Десет години по-късно Италия остана приблизително на същата позиция, докато Испания успя да се съпостави със средната стойност за ОИСР .

За оценката на демографския и други важни фактори в изследването за ЕС страни са дадени следните таблици с разпределението на учащите се по различни характеристики за целите на изследването и взимането на правилни решения.

----- www.eufunds.bg -----

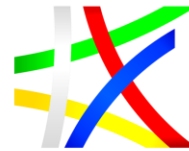
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

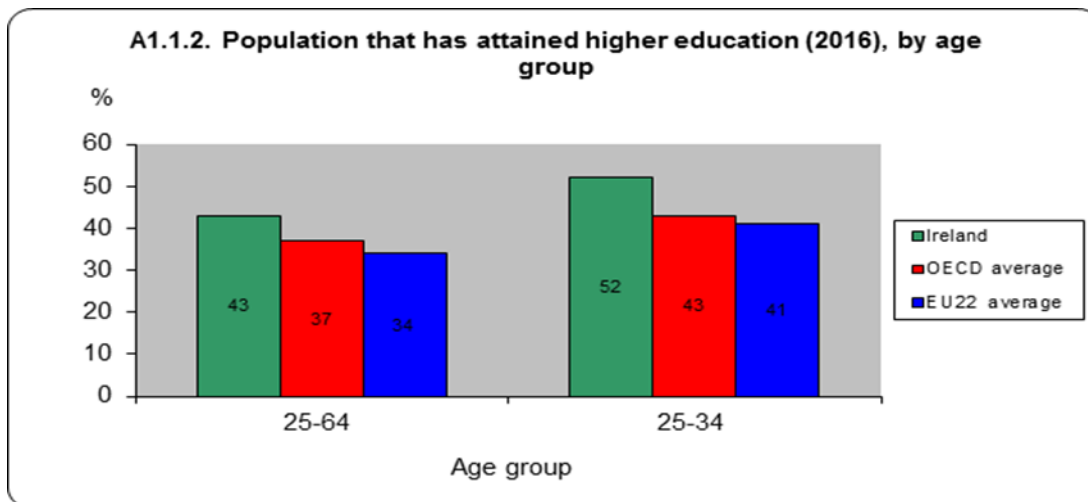
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

В Испания ролята и значението на уменията, свързани с наука, технологиите, инженерството и математиката (STEM), със специален акцент върху значението на инженерните науки, инженерите, компютърните специалисти и анализаторите на данни за индустриалното развитие на Европа е от изключителна важност. STEM уменията се изискват все повече от работодателите в широк спектър от сектори. Тези умения спомагат за насърчаване на системното и критическото мислене в редица области и не се ограничават само до четири теми. Поради нарастващата дигитализация на обществото и света на труда търсенето на умения за STEM ще се засили.

За бъдещото индустриално развитие на Европа е необходимо да се увеличи броят на хората, квалифицирани по STEM, като работодателите подчертават конкретния недостиг на хора с тези умения. Това е особено очевидно по отношение на инженери, компютърни специалисти и анализатори на данни. За да се постигне това, е необходимо да се повиши осведомеността за кариерните пътеки, свързани с STEM и да се насърчи участието в курсове и проучвания на STEM, особено сред жените.

----- www.eufunds.bg -----

*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

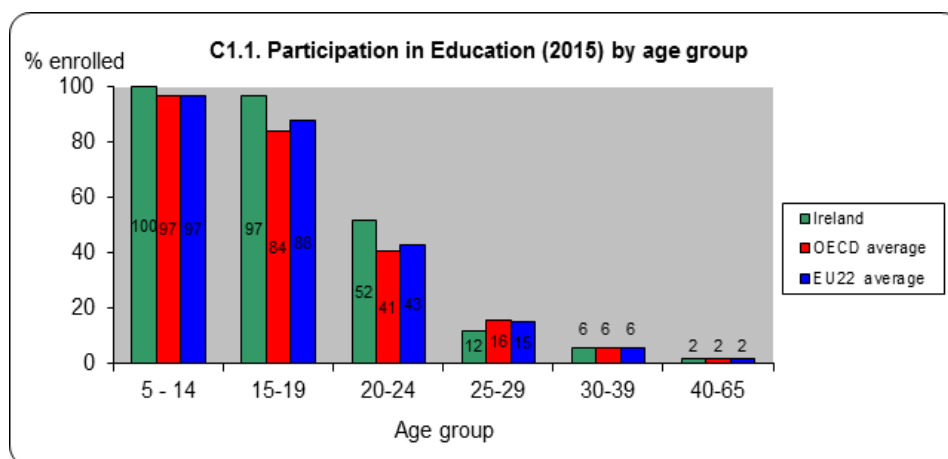
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Работодателите и доставчиците на образование и обучение, както чрез своите индивидуални, така и чрез съвместни действия, играят ключова роля в насърчаването на придобиването на STEM умения.

В Испания се счита че разработената Рейтингова система на висшите училища за много важен инструмент за развитието на системата на висшето образование.

За по-ясна представа за качеството на предлаганото образование включването в РСВУБ на нови индикатори като:

1. студентската мобилност в процентно отношение от студентите във ВУЗ;
2. брой преподаватели на първи трудов договор във ВУЗ;
3. чуждестранни преподаватели в процентно отношение от студентите във ВУЗ;
4. процент на дигитализация на учебния материал и др.са от голямо значение

Обобщен преглед за България

Според проучване на Световния икономически форум (2014 г.) в 122 държави, България е на 56 място по индекс на състояние на човешкия капитал. Това място ни поставя в компанията на Гърция и Унгария, от които изоставаме с няколко позиции, а веднага след нас са Бразилия и Мексико. По отношение на привличане и задържане на таланти заемаме 118 – та позиция. Според проучване на INSEAD страната ни е на

----- www.eufunds.bg -----

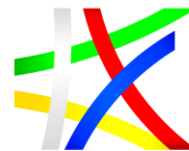
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

последно място в Европа по ниво на ключови умения на работната сила, свързани с изискванията на глобалната икономика на знанието – иновативност, лидерство, екипност, решаване на проблеми, работа с информация, специфични професионални умения, грамотност и основни умения свързани със социалната интеграция. Около 700 000 от лицата в трудоспособна възраст са без средно образование. Около 70% от завършващите средно образование са без професионална квалификация. Според проучвания на БСК специфичните компетентности на младите специалисти в областта на бизнес процесите, технологиите, експлоатацията на машини и съоръжения, планиране и прогнозиране, предприемачество и управление на иновациите, ползване на нормативната уредба, управление на качеството, управлението на продажбите, управление на промяната, управление на времето и пр. са незадоволителни.

Недостатъчно развити са и гъвкавите (меките) умения на преобладаващата част от работната сила (работа в екип, лидерство, междуличностно взаимодействие, комуникативност, отговорност, непрекъснато учене и развитие). Преобладаващата част от работната сила не може да отговори на нарастващите потребности на пазара на труда от хибридни (мултидисциплинарни) умения, съчетаващи техническа, икономическа, екологична и управленска култура.

Слабо развита е активността за включване в различни форми на „учене през целия живот“. По този показател сме на последно място в ЕС (12.5 % средно за ЕС – 1.7 за България). Причините са както в липсата на осъзната потребност, мотивация и изградена „култура на учене през целия живот“, така и в недостатъчно развитата мрежа за УПЖ, липсата на интеграция между формалното, неформалното и информалното обучение. Висшите училища и професионалните гимназии не са достатъчно мотивирани и не разполагат с подходяща инфраструктура и потенциал за предлагане на различни гъвкави форми на продължаващо обучение.

Не се осъществяват проучвания върху жизнения цикъл на квалификациите. Според пилотно проучване на БСК те остаряват с прогресивни темпове. Така, например при ИТ

----- www.eufunds.bg -----

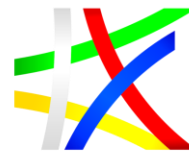
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

специалистите жизненият цикъл на еднократно придобитите компетентности е 3-4 години, при инженерите по автоматизация и електроника – 5-6 години. Едва 30% от работодателите разполагат с целенасочени политики и програми и инвестират системно в обучение и развитие на човешките ресурси. Качеството на външните услуги в областта на продължаващото обучение и развитие на човешките ресурси е незадоволително.

На тази база следва да бъде направен анализ по отношение на приложимостта на идентифицираните такива към условията в България, като ще бъдат избрани най-подходящи и приложими алтернативи. Проучването трябва да продължи със задълбочено изучаване на избраните добри практики по отношение на съдържанието и инструментите, подходите при изграждането им, участниците в механизмите, функции и роли, начините на привличане на всички заинтересовани страни в процеса на създаването на механизмите и прилагането и др.

В последните десетилетия, технологичния прогрес и засилената конкуренция, задвижвани от глобализацията и възхода на развиващите се пазари, създават все по-голямо търсене на работници и служители със средно или високо ниво на квалификация. Повечето от тези дискусии се отнасят до връзката между средното професионално образование, висшето образование и изискванията на пазара на труда. Въпреки, че сферата на образованието не е една от основните области на компетентност на Европейския съюз, националните системи за висше образование са силно повлияни от политиката на европейско равнище. Така нареченият Болонски процес и Лисабонска стратегия, задават рамката на националните политики за висше образование в ЕС и в частност в Испания. Те определят цели за хармонизиране на структура и документи, и посочват насоки за търсените резултати на образователните системи. Болонският процес се основава на междуправителствено споразумение, докато Лисабонската стратегия следва политика на отворения метод на координация. И двата вида политики не включват ефективни механизми на стимулиране на действие на централно европейско ниво, а изискват устойчиво и постоянно действие от страна на националните правителства.

----- www.eufunds.bg -----

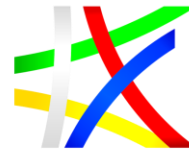
*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Увеличава се търсенето на все по-висока и по-висока квалификация, което е присъщо за всички модернизиращите се икономики. Един важен подход е да се анализира връзката между институционалната образователна рамка и пазара на труда е да се разгледа средната продължителност на безработица сред младите хора след завършване на образование.

Независимо от успешните практики на съществуващия подход за даване на обратна връзка от страна на бизнеса към политико-правещите институции в областта на висшето образование в България се забелязва, че настоящите политики не включват достатъчно ефективни механизми на стимулиране на действие на централно европейско ниво, и изискват устойчиво и постоянно действие от страна на националното правителство, в условия на увеличаване на търсенето на все по-висока и по-висока квалификация, което е присъщо за всички модернизиращите се икономики. Един от подходите да се анализира връзката между институционалната образователна рамка и пазара на труда е да се разгледа средната продължителност на безработица сред младите хора след завършване на образование. В България, при доста публикации липсват определени собствени стандарти за качество. Малкото налични примери за собствени стандарти не отговарят на определените в страната ни изисквания спрямо стандартите, особено що се отнася до изискването стандартите да бъдат предизвикателни, измерими, наблюдавани, преглеждани и актуализирани.

Докато в България все още използваме традиционните средства за получаване на нашите послания към политико правещи институции – чрез печатни съобщения за пресата, и др. признаваме, че е налице огромна промяна във вида на информацията. Социални медии технологии разшириха сега нашите информационни търсения отвъд политиките към гражданското общество и те вече са неразделна част от нашата комуникационна стратегия.

----- www.eufunds.bg -----

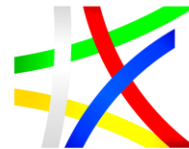
*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма
„Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

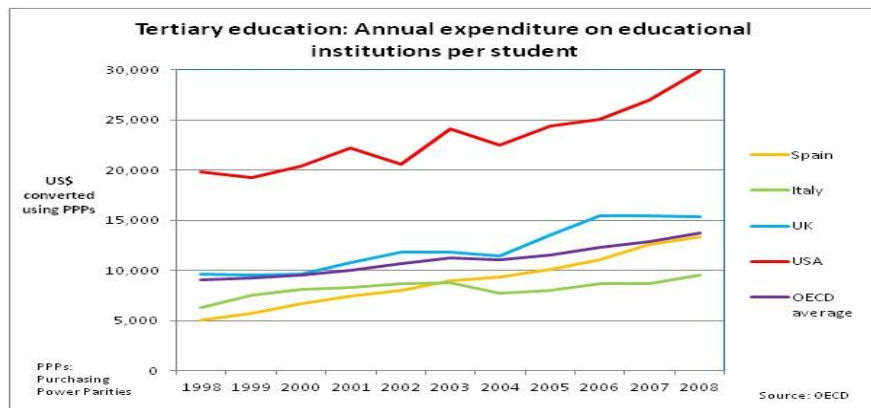
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Състояние на професионалното и висше образование и обучение в България:

Около 41% от учениците над 15 г. са функционално неграмотни. Нисък интерес и отлив на младите хора от професионалното образование и обучение. За 10 години учениците в професионалните гимназии намаляват с 25%. Закриват се паралелки и гимназии с развита материална база и с доказан капацитет за обучение по важни за индустрията професии и специалности. С делегираните бюджети ученикът се превръща в „пари“. Нерегулирана конкуренция между различните видове училища, от която основен губещ са професионалните гимназии. Неоправдано нарастващ брой паралелки в езиковите гимназии, общообразователните и други „елитни“ училища.

Липсва система за прогнозиране на потребностите от квалификации, обвързана с държавния план-за прием. Закъсняване на нормативната уредба относно „защитените от държавата професии“. Липса на ясно нормативно регулиране и стимули за въвеждане на дуалното обучение. Неоптимизирана в регионален аспект мрежа от професионални гимназии. ЕК определя качеството на професионалното образование у нас като недостатъчно.

Претоварени и небалансирани учебни програми, разнопосочни предмети, голям обем материал побран в малък брой часове, нисък дял на часовете по технически и

----- www.eufunds.bg -----

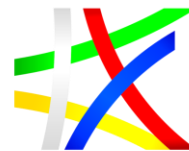
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

специални предмети и по практическа подготовка. Остарели или липсващи учебници по специалните предмети. Ограничено приложение на модулната организация. Отсъствие на системи за кредити, които да бъдат приложими при прехода от професионално образование във висше образование. Застаряване на преподавателите, необходимост от актуализация на познанията на учителите по специалните предмети в съответствие с развитието на технологиите. Амортизирана материална база. Недостатъчно финансиране, неравнопоставеност между частни и държавни училища.

Висше образование:

Необходимост от реструктуриране на мрежата от висши училища. Висшите училища все по-често не могат да изпълнят обявения прием. Предлагат се 72 000 места за студенти при намаляващ брой на потенциалните кандидат – студенти, около 49 000. През 2018 г. завършващите средно образование ще са около 37 000.

Нарастващи предпочитания сред младите хора за получаване на висше образование извън страната. Ниска конкурентоспособност на българското висше образование. Около 20% от абитуриентите избират да продължат образованието си в университети в чужбина. Сериозни диспропорции в държавния план-прием във висшето образование. Драматично разминаване между профила на подготвяните специалисти във висшите училища и реалното търсене на пазара на труда. Струпване на специалности в една област и недостиг на квалифицирани специалисти в друга – предимно инженерни и технически кадри. Около 65% от специалностите са в направленията „икономика“, „право“, „администрация“, „хуманитарни науки“. Около 60% от завършилите висше образование заемат работни места, изискващи средно образование. Намалява приема в техническите университети и приложните специалности. В много ВУ самоцелно се обявяват несвойствени специалности единствено с цел привличане на студенти към съответното висше училище.

----- www.eufunds.bg -----

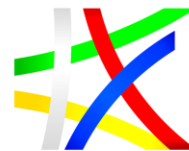
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Липсват измерители за качеството на завършващите и устойчива система за получаване на обективна обратна връзка от страна на работодателите за качеството на придобитите от студентите знания и умения по време на придобиването на висше образование. Учебните планове и програми често не са в съответствие с потребностите на пазара на труда и с практиката. Изоставане на методите на преподаване, демотивация на младите преподаватели и изследователи, застаряване на академичния състав. Недостатъчно използване на интерактивни форми в.т. и електронно обучение.

Разминаване между компетентностите на завършилите и потребностите на пазара на труда. Липса на връзка между съдържанието на обучението (учебни планове и програми), пазара на труда и практиката. Необходимост от практическа подготовка на студентите в реална работна среда. Недостатъчно кариерно ориентиране на завършващите студенти.

Появява се необходимост от по-голямо участие на представители на бизнеса, публичните институции и студентите в управлението на ВУ. Необходимост автономията да се съчетае с механизми за институционална отговорност – прозрачност, публичен контрол. Необходимост от изясняване на статута на различните видове ВУ. Недостатъчно финансиране на системата за висше образование. Недостатъчна ефективност и прозрачност на начина за използването на финансовите ресурси. Липса на стимули за повишаване на качеството и за постигане на високи резултати. Липса на достатъчни стимули за студентите за по-високи постижения. Недостатъчно финансиране на фундаментални и приложни научни изследвания и на експериментална развойна дейност. Приносът на иновациите в създаването на добавена стойност е нисък (в това отношение България изостава сериозно: достигнатото равнище е 26% при 45% средно за ЕС. Остаряла и недостатъчна научна инфраструктура. Липсва интерес и стимули за изграждане на научна инфраструктура в партньорство с бизнеса. Средствата за наука се разпределят между всички ВУ независимо от научните резултати. Субсидията за научни изследвания не се диференцира според доказанния научен потенциал на висшите училища. Събрана е информация и подготвена база, на която да бъдат съставени и отправени

----- www.eufunds.bg -----

Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

препоръки към отговорните институции (напр. МОН, МИЕ) за подобряване процесите по формулиране на политиката по отношение на висшето образование : Във връзка с предмета на проекта - анализ на нуждата от кадри за бизнеса , целта е да бъде събрана се информация и подготвена база, на която да бъдат съставени и отправени препоръки към отговорните институции (напр. МОН, МИЕ) за подобряване процесите по формулиране на политиката по отношение на висшето образование. За оценката на демографския и други важни фактори в изследването са дадени следните таблици с разпределението на учащите се по различни характеристики за целите на изследването и взимането на правилни решения.

По долу са дадени таблици относно учащи се в общообразователните училища по групи класове

	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2011/2012
Общо					
Общо	905 783	887 213	867 354	839 518	790 668
I-IV	404 026	385 288	366 421	341 963	300 885
V-VIII	357 504	356 938	355 918	348 974	310 912
IX - XIII	144 253	144 987	145 015	148 581	160 871
В това число в селата					
Общо	211 073	206 418	199 158	193 782	188 138
I - IV	115 231	111 637	106 052	100 556	95 430
V – VIII	90 843	89 805	88 284	88 708	87 255
IX - XIII	4 999	4 976	4 822	4 518	5 453

----- www.eufunds.bg -----

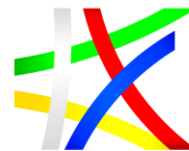
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

В съответствие с общите демографски тенденции намалява и обхватът на учащите се в обществения сектор на професионалното образование в България. За разглеждания петнадесетгодишен период /1997 – 2012 г./ броя на учащите се намалява от 202611 на 181328, т.е. с 21283 души или с 10,5%.

Структурата на учениците в общообразователния сектор през наблюдавания период показва, че нараства относителният дял на профилираните училища с преподаване на чужди езици /от 4,77 на 6,83%/, природоматематическите /от 2,74 на 3,79 %/ и на хуманитарните училища /0,87 срещу 1,28 %/.

Учащи се в общообразователните училища по профил на училищата и форми на обучение.

	1998/19 99	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003
Общо	905 783	887 213	867 354	839 518	825 668
Редовно обучение	902 683	884 009	864 364	836 708	822 611
Непрофилирани	822 599	801 824	775 788	741 607	718 754
С преподаване на чужди езици	43 186	44 703	48 748	52 830	56 373
Спортни	4 248	4 082	4 173	4 080	4 592
Хуманитарни	7 857	8 169	8 913	9 928	10 571
Природоматематически	24 793	25 231	26 742	28 263	31 292
Други	-	-	-	-	1 029
Вечерно обучение	2 956	2 981	2 811	2 650	2 841
Задочно обучение	141	223	179	160	216
В това число в селата					

----- www.eufunds.bg -----

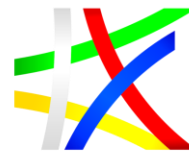
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Общо	211 073	206 418	199 158	193 782	188 138
Редовно обучение	211 073	206 418	199 158	193 782	188 138
Непрофилирани	210 835	206 007	198 777	193 345	187 587
С преподаване на чужди езици	238	292	292	335	299
Хуманитарни	-	102	69	82	92
Природоматематически	-	-	-	-	152
Други	-	-	-	-	8
Вечерно обучение	-	17	20	20	-

Статистиката сочи, че в началото на разглеждания период най-многобройни, и като учебни структури, и като относителен дял на учащите се, са били началните училища – 50 % от училищата и 51 % от всички учащи се в средното частно образование. Професионалните частни училища в началото на 90-те години на миналия век липсват. В края на периода е налице коренно различна ситуация – преобладаващ е делът на частните професионални училища – 40 % от всички частни структури и 38 % от учащите се в частния образователен сектор. Срещу това началните училища като структури са едва 6% и обхващат 0,99% от учащите се в средното образование. Развитието и на нови структурни звена в системата – професионални училища, обхващащи контингенти след средно образование, е факт, който свидетелства за отварянето на системата към потребностите на трудовия пазар, с цел бързо адаптиране към новите непрекъснато променящи си изисквания. При това от значение е и фактът, че тези структури, въпреки че са ново явление за частния образователен сектор, вече обхващат близо 20% от обучаваните в частния сектор контингенти.

Завършилите основно образование в различните профили и видове училища.

----- www.eufunds.bg -----

Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

	1998	1999	2000	2001	2012
Общо	91 641	85 977	85 835	87 716	87 823
Общообразователни училища	81 742	78 480	77 262	77 529	77 382
Редовно обучение	81 624	78 404	77 184	77 478	77 331
Непрофилирани	69 076	64 803	62 459	62 281	60 987
С преподаване на чужди езици	7 462	8 306	8 519	8 923	9 579
Хуманитарни	892	1 101	1 332	1 300	1 514
Природоматематически	4 194	4 194	4 874	4 974	5 096
Други	-	-	-	-	155
Вечерно обучение	116	71	77	51	51
Задочно обучение	2	5	1	-	-
Специални училища	776	656	618	536	607
Оздравителни	385	345	337	300	308
Възпитателни училища интернати	79	62	53	43	40
Социално – педагогически интернати	224	191	173	159	201
За деца с увреден слух	55	21	19	20	28
За деца с увредено зрение	14	20	21	14	30
Логопедични училища	19	17	15	-	-

----- www.eufunds.bg -----

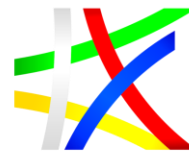
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Училища по изкуствата	511	557	551	597	643
Техникуми с прием след VIII клас	7 896	5 746	6 868	8 613	8 818
ПТУ след VI и VII клас	716	538	536	441	373

Структура на учащите се по области на образованието в училищата по изкуствата, техникумите и професионалните гимназии.

Области на образование/години	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2011/2012
Общо	100	100	100	100	100
Изкуства	4,5	4,1	4,0	4,1	4,2
Хуманитарни науки	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
Стопанско управление и администрация	20,4	20,3	20,1	19,9	19,9
Информатика	0,9	0,9	1,2	1,6	2
Технически науки	38,1	38,3	38,4	37,7	37,9
Науки за производство и преработка	16,4	15,4	15,6	15,4	14,6
Архитектура и строителство	5,2	5,4	5,5	5,7	5,9
Науки за селск. и горското стопанство	5,1	6,3	6,0	5,8	5,3
Ветеринарна медицина	1,6	1,6	1,5	1,4	1,4
Социални науки	-	-	0,02	0,03	0,04

----- www.eufunds.bg -----

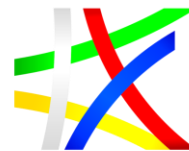
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Персонални услуги	5,2	5,4	5,7	6,3	6,7
Транспорт	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
Опазване на околната среда	1,0	1,0	1,0	1,0	1
Науки за сигурност и безопасност	0,4	0,1	0,02	0,01	-
Др. неопределени специалности	0,4	0,6	0,3	0,3	0,2

Структура на учащите се по области на образованието в професионалните училища, с прием след средно образование.

Области на образование/години	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2011/2012
Общо	100	100	100	100	100
Изкуства	1,1	1,8	2,2	4,1	6,6
Хуманитарни науки	0,4	0,8	2,3	3,2	2,7
Стопанско управление и администрация	47,9	44,0	40,6	46,8	42,6
Информатика	0,3	0,6	0,4	-	0,1
Технически науки	13,4	12,5	11,5	7,6	7
Науки за производство и преработка	10,9	11,4	7,3	6,2	5
Архитектура и строителство	3,7	4,5	4,0	2,8	2,6
Науки за селск. и	0,8	1,7	1,4	4,4	4,3

www.eufunds.bg

Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

горското стопанство					
Ветеринарна медицина	0,2	0,3	-	-	-
Здравеопазване	-	2,1	2,0	1,6	1,8
Персонални услуги	0,9	2,3	1,4	1,5	0,9
Транспорт	-	-	0,04	0,1	0,3
Науки за сигурност и безопасност	20,2	16,3	27,0	21,6	24,8
Др. неопределени специалности	0,2	1,6	-	-	1,1

Един кратък анализ на данните в горните таблици дава основание да бъдат направени редица съществени изводи относно основните тенденции, характеристиките, обхвата на учащите се по видове училища и области на образованието, както и на потенциалните възможности за тяхната реализация :

Най-висок е относителният дял на изучаващите технически науки – 37,7% от учащите се в техникумите и професионалните гимназии и 43,4% - от тези в СПТУ; следват учащите се в областта на стопанското управление и администрацията – съответно 19,9% в техникумите и 46,8% в професионалните училища с прием след средното образование. Тази отраслова характеристика е важна с оглед на потенциалната реализация на учащите се. Така още с приема се залагат съществени диспропорции в търсенето и предлагането на пазара на труда. От една страна, налице е свръхпредлагане на икономически като цяло, в т.ч. главно вишисти. Така възможностите за реализация на специалисти икономисти със средно образование са силно ограничени. По отношение на техническите специалности данните тук са обобщаващи и дават информация за специализацията в областта на техническите науки, но по информация на министерство на образованието и науката продължава приема по професии, които не се търсят на пазара

----- www.eufunds.bg -----

*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

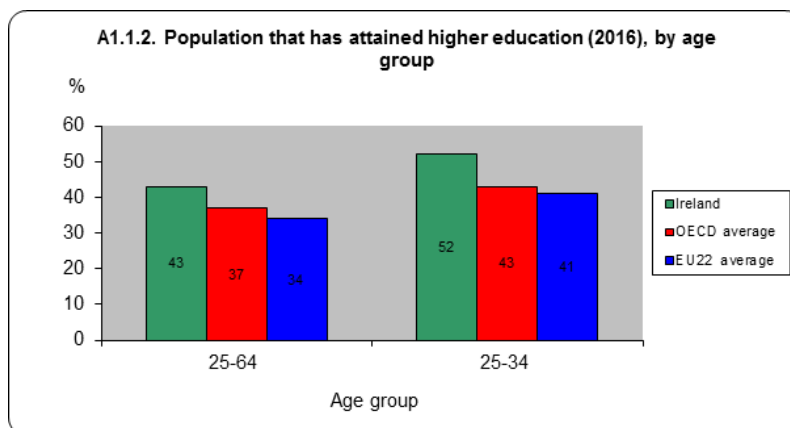
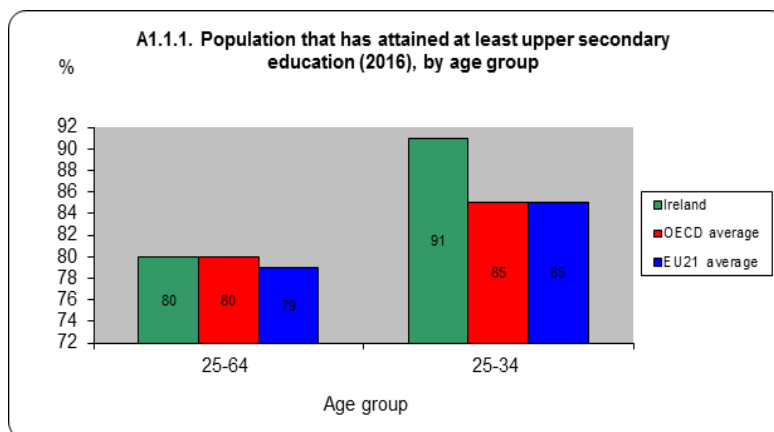
Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

на труда. Процедурата по диверсификация на професиите на специалностите е тромава и бюрократична. В контекста на последното това означава, че връзката професионално образование – пазар на труда не се използва още при залагането на приема;

Най-ниски са относителните дялове на учащите се в областите: транспорт /0,2%; 0,1% и 1,2% съответно за техникумите и професионалните училища сред средно образование и за СПТУ/; информатика – съответно 1,6% и 0,4% и социални услуги – 0,03% за техникумите и 1,6% / в областта здравеопазване/ - за училищата след средно образование. Тази структура на обхвата на учащите се съобразно с текущите потребности и перспективите за развитие на икономиката и промишлеността няма логично обяснение.

----- www.eufunds.bg -----

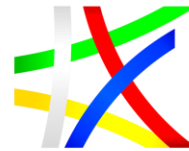
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Основно в стратегията за развитие на висшето образование в България е модернизиранието на висшето образование в България и на неговото хармонизиране в европейски план както и критичният поглед върху сложилите се тенденции на развитие на висшето образование в света. И разбира се, най-важният въпрос, на който трябва да се даде отговор, е от какви специалисти има нужда бъдещето? Изпреварващото коректно извеждане и разкриване на истинските изисквания на живота във времето към професиите и специалностите е от много важно значение за учебните институции. Една от най-скъпите инвестиции е тази в образованието на хората. За това е необходимо системно да се разработват дългосрочни прогнози за бъдещите нужди от специалисти във всички клонове на живота. по-трудно е идентифицирането на потребностите от нови специалисти с висше образование. Базов източник на информация за изследване на потребността от кадри са работодателите. Обосновани са два типа специалисти, от които ще се нуждае бъдещето. Най-напред то ще се нуждае от традиционни специалисти за нуждите на производствената система. На второ място, това е бъдещата потребност от специалисти по рутинни персонални услуги. Тези два типа специалисти ще имат за поле на изява различните страни на живота и на икономиката. по-важно, са способностите ефективно и творчески да се използва знанието.

Изрично трябва да се посочи, че въпросът за прехода от традиционната система на обучение, към системата на подготовка на професионалистите- необходими на новата икономика, разкрива широко поле от възможности пред България. Обстоятелството, че в областта на изграждането на единния европейски пазар на образователни услуги няма сложили се факти, че предстои създаването на такива факти, поставя България в благоприятна позиция, разбира се, не само нея – в смисъл на това, че тук не предстои борба за намиране място под слънцето на формиран пазар, а предстои борба за формиране на пазар.

Основните проблеми на сега функциониращата в България система за Висшето образование намират израз в масовизация на висшето образование. Достъпът до висшите

----- www.eufunds.bg -----

*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в
областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма
„Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

училища в момента е достатъчно широк, като броят на свободните места в държавните университети се доближава до броя випускници от средните училища. Една изненадваща черта на българското висше образование е големият брой институции в сравнение с размера на страната, както и това, че между тях има толкова много съвсем малки по размер институции за висше образование. В България в момента има 53 висши учебни институции, в това число 16 частни. . Големия брой безработни и нереализирани висшисти, говори за слаба икономика на държавата и слабо висше образование. По този начин на пазара на труда няма доверие на издадените масово дипломи на неподготвени специалисти и влага допълнителни средства за обучение на персонала, пренебрегвайки недостатъчните знания, придобити в университетите. Наблюдава се липса на разнообразни източници за финансиране на висшето образование, както и неефективна система за финансиране и разпределение на държавната субсидия. Съвременните реалности изискват едно по-гъвкаво разбиране на качеството, при което то се дефинира като съответствие на определена цел и се обвързва с доказателства за непрекъснато усъвършенстване.

В последните години става все по-изразена тенденцията на липса на съответствие на предлаганото образование и потребностите на пазара на труда. .

Основни насоки на дейност, които се формират напоследък, са усъвършенстване и осъвременяване на онлайн информационната система на висшето образование, предоставяща данни по съпоставими за различните висши училища показатели за учебните програми в тях, условията на обучение, реализацията на випускниците, бюджета на институцията, както и информация за развитието и потребностите на пазара на труда. Специално внимание се обръща на стимулиране диференцираното заплащане на преподавателите на базата на резултатите от периодични атестации, както и обвързването на кариерното развитие с резултатите от атестациите. Важна насоки са издаване на Европейско дипломно приложение, интернационализация на висшето образование и включването му трайно в международни академични мрежи;

----- www.eufunds.bg -----

*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Приемането на предложение (регламентиращо класификацията и кодификацията на основните области на политики, програми и проекти) ще създаде ясен ред и координация при изготвянето, съгласуването, йерархична съподчиненост и демаркация между съдържанието на всички стратегически документи (цели, приоритети, проекти), и отговорностите на координиращите държавни органи, вкл. по оперативни и други програми, приети в изпълнение на задълженията от членството в ЕС. Изчерпателното посочване (класификация) и кодификация на областите на политики ще осигури също обвързване и съвместимост на средносрочните бюджетни прогнози, проектите на държавен бюджет и на програмни бюджети на първостепенните разпоредители с приетите цели и приоритети в основните стратегически документи, вкл. на тези, определящи хоризонтални и секторни политики.

Така ще бъдат кодифицирани всички проекти, изпълнявани на национално ниво, и ще бъде ограничено дублиращото финансиране с публични средства (държавен бюджет, извънбюджетни фондове и сметки, и от ЕС) в изпълнение на приетите общи и декомпозирани (конкретни) цели и приоритети. Ще бъде улеснена общата координация в хода на изготвянето, съгласуването и изпълнението на националните, секторните и регионални програми, както и повишена ефективността на разходване на бюджетни и други публични средства.

Също така ще бъдат подобри възможностите за въздействие на публичните проекти и разходи върху ускоряване на растежа на БВП, повишаване на общата конкурентост и осъществяване на набелязаните структурни реформи в основните области на политики.

Счита се че разработената Рейтингова система на висшите училища в България (РСВУБ) за много важен инструмент за развитието на системата на висшето образование.

Очаква се да постигнем важна част от заложените цели в Стратегията за развитие на висшето образование, а именно - преодоляване на „липса на връзка между висшето образование и потребностите на бизнеса и на публичните институции“.

----- www.eufunds.bg -----

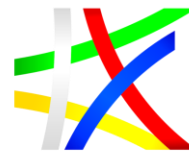
*Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г.
„Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

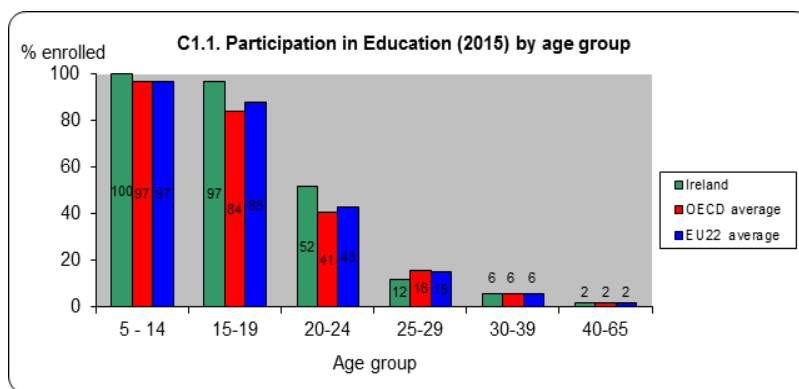

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Българските работодатели са силно заинтересовани както от приема в нужни за бизнеса професии/специалности, но също така и от качеството на завършващите студенти. Като един от основните данъкоплатци в държавата българските фирмите следва да могат да разчитат на добре подготвени кадри от висшите училища и от тази гледна точка е необходимо и трябва да се подобри качеството на учебния процес.

В този смисъл рейтинговата система трябва да стимулира висшите училища да подобряват дейността си, като инвестират усилия и ресурси за подобряване на показателите, по които показват изоставане. Има опозиция против отпадането на индикаторите „Индекс на ефективността (Scopus)“ и (Web of science). В действителност премахването на тези показатели ще отстрани може би най-положителния стимул към самообучение и доизграждане на българските преподаватели до равнището на водещите академични кадри в света. Важно е да се отбележи, че бизнес процесите не се ограничават само в рамките на едно населено място или държава. Фирмите предпочитат да назначават кадри, които са обучени и подготвени от преподаватели, които са доказали своето научно равнище в системи като Scopus и Web of science и др.

Счита се, че заложените индикатори наистина би трябвало да се оптимизират, но за целта следва да се създаде работна група с участието на всички заинтересовани страни, в това число представителните организации на работодателите на национално равнище. Считаме, че освен отпадането на едни индикатори, може да се предложат други.

www.eajournals.org

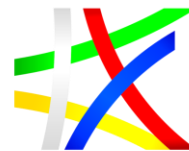
Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Заклучение:

Настоящото детайлно проучване на взаимодействието между бизнеса и политико-правещите институции в областта на висшето образование дава добра представа за съответстващи подходи за даване на обратна връзка от страна на бизнеса към политико-правещите институции в областта на висшето образование в Испания и България. На тази база са представени в таблицата по-долу обобщените изводи и препоръки.

<i>Изводи</i>	<i>Препоръки</i>
1. Според проучвания на БСК специфичните компетентности на младите специалисти в областта на бизнес процесите, технологиите, експлоатацията на машини и съоръжения, планиране и прогнозиране, предприемачество и управление на иновациите, ползване на нормативната уредба, управление на качеството, управлението на продажбите, управление на промяната, управление на времето и пр. са незадоволителни.	1. Да се създадат условия да се повиши драстично броя на завършващите средно образование с професионална квалификация. Причината е че над 50% от завършващите средно образование са без професионална квалификация.
2. Преобладаващата част от работната сила не може да отговори на нарастващите потребности на пазара на труда от хибридни (мултидисциплинарни) умения, съчетаващи техническа, икономическа, екологична и управленска култура.	2. Да се създаде програма за развитие на т.н. гъвкавите (меките) умения на преобладаващата част от работната сила (работа в екип, лидерство, междуличностно взаимодействие, комуникативност, отговорност, непрекъснато учене и развитие).

----- www.eufunds.bg -----

Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

<p>3. Висшите училища и професионалните гимназии не са достатъчно мотивирани и не разполагат с подходяща инфраструктура и потенциал за предлагане на различни гъвкави форми на продължаващо обучение. Липсва интеграция между формалното, неформалното и информалното обучение.</p>	<p>3. Да се положат повече усилия за развитие на активността за включване в различни форми на „учене през целия живот“.</p>
<p>4. Не се осъществяват проучвания върху жизнения цикъл на квалификациите.</p>	<p>4. Работодателите да развият целенасочени политики и програми и да инвестират системно в обучение и развитие на човешките ресурси</p>
<p>5. Липсва система за прогнозиране на потребностите от квалификации, обвързана с държавния план-за прием. Закъсняване на нормативната уредба относно „защитените от държавата професии“. Липса на ясно нормативно регулиране и стимули за въвеждане на дуалното обучение. Неоптимизирана в регионален аспект мрежа от професионални гимназии. ЕК определя качеството на професионалното образование у нас като недостатъчно.</p>	<p>5. Да се актуализират периодично системите за кредити, които да бъдат приложими при прехода от професионално образование във висше образование</p>
<p>6. Липсват измерители за качеството на завършващите и устойчива система за получаване на обективна обратна връзка от</p>	<p>6. Да се осигури по-голямо участие на представители на бизнеса, публичните институции и студентите в управлението на</p>

----- www.eufunds.bg -----

Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

<p>страна на работодателите за качеството на придобитите от студентите знания и умения по време на придобиването на висше образование.</p>	<p>ВУ. Автономията да се съчетае с механизми за институционална отговорност, прозрачност, публичен контрол</p>
<p>7. Учебните планове и програми често не са в съответствие с потребностите на пазара на труда и с практиката. Изоставане на методите на преподаване, демотивация на младите преподаватели и изследователи, застаряване на академичния състав. Недостатъчно използване на интерактивни форми на обучение.</p>	<p>7. Да се усъвършенства и осъвременява онлайн информационната система на висшето образование, предоставяща данни по съпоставими за различните висши училища показатели за учебните програми в тях, условията на обучение, реализацията на випускниците, бюджета на институцията, както и информация за развитието и потребностите на пазара на труда.</p>

----- www.eufunds.bg -----

Проектът се финансира в рамките на договор за БФП № BG05SFOP001-2.009-0036-C01/21.12.2018 г. „Усъвършенстване на механизма за гражданско участие при формулирането и провеждането на политиката в областта на висшето образование в България“ на Сдружение ЦИА, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд